

PENTRU O ISTORIE COMPARATĂ

TEATRE

În 1938, teatre și instituții muzicale în întreaga țară : 18.

Azi, 125, dintre care : 42 de teatre dramatice, 5 teatre de operă și balet, 13 teatre muzicale și de estradă, 8 ansambluri folclorice etc.

Ieri, în provincie : doar 3 teatre.

Azi, 31.

Ieri, teatre de păpuși : nici unul. Sporadic, câte un animator, fără nici un sprijin din partea statului.

Azi, 22. Aproape 400 de mînuitori, regizori, creatori de păpuși și de decoruri.

Ieri, 1 teatru de limbă maghiară la Cluj.

Azi : teatre ale minorităților naționale — 9 (Cluj, Tg. Mureș, Timișoara — 2. Satu Mare, Sf. Gheorghe, Oradea, Sibiu, București).

SPECTACOLE

În 1938, 3.218 spectacole (întreaga stagiune, la toate teatrele).

În 1963 : 35.227, dintre care : 13.651 la teatrele dramatice ; 6.509 la teatrele de păpuși ; 1.424 la teatrele de operă ; 3.468 la teatrele muzicale și de estradă ; 1.240 de spectacole de circ ; 1.678 de spectacole ale ansamblurilor folclorice etc.

SPECTATORI

Ieri : 1.577.000 de spectatori la spectacolele de toate genurile. „Sforțării dumitale (de autor de teatru — *n. n.*) reale, statornice și oneste, îi stă în față un public instabil, capricios, fantomatic. Se subtilizează ca nisipul pustiiului sau ca Fata Morgana a zărilor marine.... Nu mai crede nimeni în noi. N-avem cine să ne urmeze.“ (Victor Eftimiu, 1 martie 1942.)

Azi, 14.147.262 de spectatori anual, dintre care peste 5 milioane numai la spectacolele teatrelor dramatice.

Ieri, frecvența la spectacole la 100 de locuitori : 9.

Azi, frecvența la spectacole la 100 de locuitori : 75,6.

La un singur spectacol pe care îl prezintă, în deplasare, Teatrul Național din Iași la Atelierele C.F.R. Nicolina, asistă 1.500 de spectatori. Un record? Nu. Dacă e vorba de recorduri, trebuie să amintim spectacolele pe care le dau, în timpul stagiunii estivale, ansamblurile bucureștene la teatrele în aer liber („23 August“, „N. Bălcescu“, „Herăstrău“ și Parcul „Libertății“), la care participă 3.000—4.000 de spectatori, la o singură reprezentație. Sau de spectacolele din noua Sală a Palatului R.P.R., construită în 1958 — sală de aproape 3.500 de locuri, care, prin arhitectură și dotare tehnică, rivalizează cu cele mai moderne săli de spectacole din Europa.

RĂSPÎNDIREA CULTURII TEATRALE

O seamă de instituții și forme de învățămînt asigură astăzi educarea gustului pentru artă și însușirea culturii teatrale de către marile mase : Școli populare de artă, cu secții de regie, artă dramatică și scenografie. Cursuri de teatru la Univer-

sitatea populară (lecțiile de inițiere în istoria teatrului universal sînt predate de critici și profesori de la Institutul de teatru, iar exemplificările sînt susținute de actori ai teatrelor bucureștene și de studenți ai Institutului de teatru). Cercuri de prieteni ai teatrului pe lingă întreprinderi. Cercuri de artă dramatică. Conferințe. Întîlniri ale actorilor cu publicul. Spectacole urmate de discuții cu publicul.

TURNEE ÎN ȚARĂ, DEPLASĂRI

O mărturie a lui Victor Ion Popa cu două decenii în urmă: „Acolo unde sînt (săli de teatru în provincie — *n.n.*), sînt înspăimîntător de scumpe și prost utilizate. Trupa ce joacă în ele nu află decît rareori strictul necesar, tehnic și igienic, necum să mai inspire a reedita, în condiții bune, prezentarea cuvîncioasă a pieselor. O murdărie de nedescris, un frig cu răsuflet de pneumonie și aripi de moarte, o neglijență criminală a instalației electrice și o nepăsare completă a personalului de serviciu — cînd este — fac ca în aceste săli nu numai viața actorilor și spectatorilor să fie primejduită, dar ca spectacolul însuși să nu realizeze nici o zecime din ceea ce ar putea arăta.“

Astăzi, cînd sălile de teatru din provincie (cele mai multe construite în acești ani, bine dotate tehnic, confortabile) nu se deosebesc cu nimic de cele din Capitală, cînd fiecare din cele peste 11.000 de palate, case de cultură, cămine culturale sau cluburi muncitorești dispune de scene și săli de spectacole care pot să găzduiască un spectacol teatral sau cel puțin un recital de poezie, mai bine de o treime din numărul total al spectatorilor (și aceasta înseamnă milioane) sînt prezente cu prilejul turneelor și deplasărilor teatrelor. Cele mai multe teatre își alcătuiesc distribuțiile pieselor astfel încît două-trei colective să poată juca în același timp în locuri diferite. Cîteva cifre: teatrul din Sibiu — secțiile romînă și germană — prezintă în cursul unei stagiuni, în afara sediului 211 spectacole; Teatrul secuiesc din Sf. Gheorghe — 109; Teatrul maghiar din Satu-Mare — 127; Teatrul din Arad — 110 etc.

DRAMATURGIE ORIGINALĂ

„Scriitorii noștri de teatru — nota pe vremuri un cronicar teatral — sînt obligați să îndure o îndelungată carantină, trecînd prin purgatoriul aminărilor, al refuzurilor, al așa-ziselor încurajări dilatorii, și al speranțelor teoretic binevoitoare, pînă să-și vadă piesele reprezentate. Teatrele noastre particulare, cu unele excepții, special determinate, înscriu în evoluțiile repertoriilor numai piese străine... Aproximativ o sută de piese (originale — *n.n.*), unele semnate de scriitori consacrați, și care au mai fost reprezentate, așteaptă febril și nerăbdătoare onorurile încă neefectuate ale lecturii“.

În cele două decenii de la Eliberare, scriu pentru scenă (și sînt jucate!) zeci de scriitori. Unii dintre ei sînt cunoscuți ca poeți sau prozatori. Alții au venit din gazetărie sau din alte domenii. O mare varietate de probleme, preocupări, temperamente, modalități dramatice, particularități stilistice.

Cîteva cifre despre cum și cît sînt jucate: numai în 10 ani, 8 dintre piesele lui Aurel Baranga cunosc 65 de montări diferite pe scenele celor 42 de teatre din țară. *Mielul turbat* e pusă în scenă în peste 20 de teatre, înregistrînd mai mult de 1.000 de spectacole. Piesele lui Mihail Davidoglu cunosc, în același interval de timp, aproape 40 de puneri în scenă diferite. La 7 din piesele Luciei Demetrius, 54 de montări. Într-un singur an (1955— anul în care a fost scrisă piesa), *Citadela sfărmată* de Horia Lovinescu e înscrisă în repertoriul a 9 teatre.

Din cele 255 de premiere ale stagiunii 1963/64, 137 au fost cu piese originale! Periodic, celor mai valoroase lucrări dramatice li se acordă Premiul de Stat sau premiul Uniunii Scriitorilor.

„E firesc să vezi în stimularea neconținută pe care partidul o imprimă dramaturgiei originale un act de mare, înțeleaptă și patriotică cultură. A socoti această stimulare ca o cerință primordială în munca de conducere a unui teatru mi-a fost totdeauna, dar îndeosebi în acești mari ani de victorii artistice, un punct programatic de onoare, în activitatea mea.“ (Lucia Sturza Bulandra, „Teatrul“, nr. 12/1957.) Traduse în fapte, acestea înseamnă că, doar în 2 stagiuni (1956/57 și 1957/58), 17 lucrări dramatice noi, aparținînd dramaturgiei romînești, au fost jucate sau contractate de teatrul care-i poartă azi numele.

Ieri, nici o mărturie despre vreo manifestare similară.

Azi au loc, periodic, confruntări pline de interes, pe plan național, ale forțelor noastre dramaturgice, cunoscute sub acest nume. Numai la o singură Decadă, în 1956, participă 27 de colective (19 jucînd în limba romînă și 8 în limbile minorităților naționale) și sînt distribuite 46 de premii și mențiuni.

OAMENI DE TEATRU

Ieri, cei mai mulți prost plătiți, cu angajamente precare, siliți să muncească pînă la istovire, în lipsuri, umilințe. Acum, eliberați complet de grija zilei de mîine, prețuiți și stimați. Titlurile de artist al poporului, maestru emerit al artei, artist emerit, Ordinul „Steaua R.P.R.“, Medalia Muncii, care li se conferă, sînt dovezi elocvente ale atenției și stimei pe care partidul și statul democrat-popular le acordă oamenilor noștri de teatru. Colective întregi de actori, regizori, scenografi sînt distinsе anual cu titlul de luareați ai Premiului de Stat pentru cele mai valoroase creații dintr-o stagiune. Cei mai reprezentativi artiști sînt aleși de cetățeni ca deputați în sfaturile populare sau în Marea Adunare Națională.

INVĂȚĂMÎNT TEATRAL

Actul de moștenire al fostului conservator menționează o singură clasă de curs, lipsită de orice utilaj tehnic, și chiar de cele mai elementare condiții sanitare.

Azi, numai facultatea de teatru din Institutul de artă teatrală și cinematografică „I. L. Caragiale“ dispune de: 11 studiouri mici de teatru pentru cursuri (sală, scenă cu rivalte, proiectoare); 1 studio de teatru și film (sală cu 90 de locuri, scenă demontabilă, orgă de lumini); studiouri de înregistrare fonică, de mișcare scenică, de machiaj; bibliotecă cu 40.000 de volume; discotecă; ateliere de decori, costume, recuzită, mobilier; cămine, cantine, burse pentru 50% din studenți; 1 studio experimental (sala „Casandra“) cu 300 de locuri, cu instalații scenice din cele mai moderne. Aici s-au jucat, în ultimii cinci ani, 44 de piese, însumînd 682 de spectacole cu 200.400 de spectatori.

În afară de facultatea de teatru, în cadrul Institutului funcționează o clasă de regie de teatru, precum și o clasă de teatrologie, care pregătește istorici de teatru critici dramatici, secretari literari. La Tg. Mureș funcționează un institut de teatru cu limba de predare maghiară, care pregătește actori pentru cele șase teatre maghiare din țară.

TINERI ACTORI, REGIZORI, SCENOGRAFI

La părăsirea băncilor, scenelor și atelierelor institutelor, tinerii actori, regizori și scenografi capătă automat un angajament la unul din cele 42 de teatre dramatice, la unul din cele 13 teatre muzicale și de estradă sau la unul din cele 22 de teatre de păpuși (scenografii). Posibilități de afirmare? Numai la un an de la terminarea institutului, promoția de actori repartizată la Teatrul Național din Craiova a jucat *Hamlet*!

La fiecare doi ani are loc un concurs destinat tinerilor artiști din teatrele dramatice, deschis actorilor, regizorilor și scenografilor de la toate teatrele din țară. Finala concursului, care se desfășoară în Capitală, generoasă în lauri, este o pasionantă competiție, o demonstrație a forțelor în continuă creștere ale teatrului nostru. La concursul republican al tinerilor artiști din 1962 au participat: 335 de actori (200 aparținînd teatrelor din regiuni), 20 de regizori, 24 de scenografi. Treizeci de spectacole, fragmente și poeme din literatura clasică au fost prezentate în fața juriului. S-au remarcat, cu acest prilej, interesante căutări regizorale și scenografice, sporirea expresivității scenice, preocuparea de înnoire a mijloacelor artistice, orientarea decisă a tineretului artistic din teatrele noastre spre contemporaneitate și o înaltă calitate, pasiune, îndrăzneală.